

El model suec trontolla

En aquest article de *Newsweek*, el professor d'economia de la Universitat d'Estocolm, Assar Lindbeck, reflexiona sobre els perills de l'estat de benestar.

Durant anys, Suècia ha estat considerada el millor model d'un estat de benestar modern. Certament, tant els avantatges com els problemes de l'estat del benestar queden ben reflectits en l'experiència sueca. Ningú no posa en dubte que l'estat del benestar ha fet augmentar la seguretat econòmica dels ciutadans suecs i ha incrementat la qualitat i la quantitat dels serveis socials disponibles, des de l'educació a la sanitat, passant per l'atenció als infants i a la gent gran. Però el problema principal que planteja l'estat del benestar és que acostuma a trencar la relació entre esforç i recompensa amb elements dissuasius del treball, l'estalvi i la iniciativa empresarial. Aquests problemes s'han agreujat aquests darrers temps a Suècia, on el feble creixement de l'economia durant les dues darreres dècades i la recessió recent han fet impossible de mantenir la política estatal que garantia feina per a tothom. La taxa actual de desocupació se situa al voltant del 12%, inclosos els treballadors que reben ajut de les autoritats laborals.

Com s'ha arribat en aquest punt? Quins errors estructurals presenta un estat de benestar avançat com el de Suècia?

Finances. Augmentar la renda pública per finançar un estat de benestar és impossible sense carregar elevats impostos marginals als ingressos de cadascú. Aquests impostos graven sobretot els costos empresarials i els beneficis que obtenen els treballadors i les persones estalviadores. La suma dels diversos impostos existents representa actualment el 50% dels ingressos de la majoria de ciutadans suecs i fins al 70% dels que tenen un nivell d'ingressos elevat (tot això malgrat les reformes del 1991).

És important de subratllar el grau de dissuasió que afavoreixen uns impostos d'aquesta mena. Unes taxes impositives altes

no sols fan que la gent se senti desmotivada a l'hora de fer una feina extra, ans també descoratgen la contractació de personal. Els suecs s'estimen més de fer-se les coses ells mateixos que no pas d'avisar un operari; també és habitual l'intercanvi de serveis de reparació. Els impostos marginals elevats també fan que els treballadors

seva conducta a fi de poder-ne treure profit. I els polítics no fan sinó agreujar el problema quan, en el decurs de campanyes electorals i polítiques, acostumen a ampliar aquests beneficis a mesura que passen els anys.

Reducció de l'estalvi. Quan un govern assumeix la responsabilitat principal en el garantiment de la seguretat econòmica dels seus ciutadans, les persones perden un al·licient important per a l'estalvi. Els estalvis familiars a Suècia van minvar, en la dècada dels 70 i els 80, fins a un 5% negatiu sobre els ingressos familiars disponibles, en comparació amb el 10% positiu d'altres països europeus. I quan l'estalvi privat es redueix, el nivell de riquesa nacional,

també. A més, les iniciatives empresarials necessiten diner privat i estalvi acumulat. Malgrat els impostos elevats, els préstecs del sector públic suec representen fins a un 13% del PIB i això podria traspasar el manteniment de l'estat de benestar a les generacions futures.

A fi d'evitar majors perjudicis a l'economia és evident que cal retallar els beneficis actuals. El subsidi d'atur, per exemple, s'hauria de reduir a un 70 o 80% dels ingressos que una persona guanya, i no ser d'un 90 o 100%, com ara. Això forçaria les persones a assumir més responsabilitats sobre la pròpia vida. També seria molt útil que els sistemes obligatoris de seguretat social (pensions, compensacions per malaltia o accident laboral, subsidis de desocupació) quedessin fora dels pressupostos anuals del Govern, per a evitar que aquests beneficis puguin ser utilitzats en el joc polític. És més: si els beneficis anessin més estretament lligats als impostos que hom paga per obtenir-los —com passa en els sistemes d'assegurança privats—, la gent aprendria a valorar-los més justament.

Suècia, comparada	Suècia	Estat espanyol	Estat francès
Superfície (en km ²)	449.964	504.782	547.026
Població (en milions d'habitants)	8,5	39,3	56,5
Densitat (hab/km ²)	19	78	103
PIB 1990 (en milions de \$)	202.498	429.404	1.099.750
Lloc en rànquing mundial s/PIB	18è	8è	4t
PIB 1990 per càpita (en \$)	23.680	10.920	19.480
Lloc en rànquing mundial s/PIB per càpita	6è	43è	18è
Inflació 1992 (%)	2,0	5,4	2,0
Inflació mitjana 1980/90	7,4	9,2	6,1
Consum energia per càpita 1990 (en kg d'equivalència en petroli)	6.347	2.201	3.845
Esperança de vida en naixement (en anys)	78	76	77

FONT: INFORME SOBRE EL DESENVOLUPAMENT MUNDIAL, 1992

no s'animin fàcilment a canviar de feina o a invertir en aprenentatge, perquè el sistema d'impostos és progressiu. Finalment, uns impostos tan elevats encoratgen encara més l'evasió fiscal i fan que l'honestat acostumi a costar cara.

Abús de beneficis. A Suècia hi ha un alt nivell d'absentisme laboral, conseqüència d'un sistema de permisos per malaltia molt generós. Els ciutadans suecs són dels més sans d'Europa, però a principi de la dècada dels 90, els treballadors van faltar a la feina una mitjana de 25 dies l'any. Si hi afegim les persones que agafen la jubilació anticipada per motius de salut i les que demanen la baixa durant uns dies per poder tenir cura de familiars malalts, l'absentisme per motius de salut s'eleva a una mitjana de 50 dies l'any, que és tant com dir gairebé la cinquena part de l'any laboral.

El problema comú a tots els beneficis que ofereix l'estat de benestar és que hi ha persones que en principi no s'hi haurien d'acollir, però que després modifiquen la

Una altra reforma important consistiria a permetre que entitats privades poguessin oferir serveis socials, com ara atenció als infants, educació o atenció a la gent gran. Això faria disminuir la inevitable ineficàcia del Govern en aquests serveis i la seva poca capacitat de resposta a les demandes socials en aquests temes. Si els polítics desitgen subvencionar aquests serveis, ho podrien fer mitjançant cupons

que caldria adquirir i presentar per obtenir un servei determinat.

Una reforma més radical consistiria a substituir l'actual sistema de beneficis socials per un sistema de "drets socials". Qualsevol persona podria demanar diners públics per a pagar l'educació dels fills o superar una etapa de manca de feina, però sempre a condició de tornar aquests diners durant els anys d'activitat

laboral, generalment en forma d'impostos.

Si no s'efectuen reformes com aquestes, els fonaments econòmics de l'estat del benestar perillan d'esfondrar-se. Avui dia, els pitjors enemics d'aquest model són els qui neguen els problemes existents. Suècia no ha fet sinó començar la tasca de corregir els errors del seu estat de benestar.

Assar Lindbeck

Traducció: Martí Estruch

El síndic no té qui li ho escriga

La Sindicatura de Greuges valenciana no coneix una de les dues llengües oficials. Però no és l'única institució, com denuncia irònicament Manuel S. Jardí.

Només 10 anys van tardar el PSPV, majoritari en aquesta parròquia, i la Generalitat valenciana a posar en funcionament la Sindicatura de Greuges. Ja s'havia deixat per impossible aquest negociat, aparentment destinat a garantir alguns drets dels ciutadans, evitar els abusos administratius i, si de cas, conservar la virtut. Va ser un poc abans de l'estiu passat, que les Corts van designar l'ex-senador del PSOE Artur Lizón perquè fera de defensor del poble a la valenciana. En aquesta demarcació, les províncies formen part de la genètica dels partits majoritaris i, de la mateixa manera que hi ha qui creu en la reencarnació, els socialistes mantenen la convicció que salvar els mables a la circumscripció de baix, guarda relació directa amb l'obertura de locals comercials, ja siguen patents, eurobotigues o ultramarins institucionals. Tenen la fina sospita que així neutralitzen la dreta oficial, que cada dos per tres hissa la bandera del greuge històric que pateix Alacant respecte als de més amunt del mapa. Lizón és de Sella, un poblet de la serra d'Aitana. I, de vegades, parla valencià, que ja és mèrit a les comarques de parret mitgera amb les millors platges de Llavíes.

I bé, una vegada ses senyories van decidir-se a obrir la nova oficina —a Alacant, per descomptat— algú va confondre's amb l'encàrrec i en lloc d'habilitar una institució d'auxili social, va muntar una pastisseria, atès que encara no han parat de fer ensaïmades. Això de resoldre greuges, degueren pensar, va passar de moda quan el rei Salomó encertà a quina de les dues dones pertanyia l'in-

RAFA GIL

Artur Lizón. Les institucions valencianes són les primeres a incomplir la llei.

fant, tot just abans de duplicar-li la personalitat.

D'entrada, Lizón va designar síndic adjunt el sogre d'Eduardo Zaplana, l'actual encarregat del PP. A continuació, hi col·locaren com a assessor José Luis Vera, el marit de la diputada i gran manifestera del PSPV Maria Antònia Armengol.

Arribà la tardor i al senyor Lizón hagueren de parar-li els peus a les Corts, perquè semblava convençut que tenia butlla pel que fa als aspectes de provisió laboral i podia contractar a dreta i esquerra, sense respectar la mateixa legislació per la qual ha de vetllar. I no sols això. De poc que no s'aplica la llei de secrets de l'estat per

als seus quefers. I és que no se li apreciava intenció d'exercir la transparència desitjable en un departament on la gràcia consisteix a airejar injustícies i, a tot estirar, posar cataplasmes als excessos del règim. Encara en faltava una i el síndic s'ha acabat de despullar en públic. Pasqual Mollà, un diputat d'Esquerra Unida, ha denunciat que la Sindicatura només publica en castellà els seus anuncis en premsa. Lizón ha confessat el seu pecat i la nostra penitència: encara no té traductor. Per a ells devem ser una mena de Sidi Ifni abans de la descolonització. O com els bosquimans, però sense llança, Ací es pot lluir càrrec i ser analfabet, total o parcial, en una llengua oficial. I encara caldrà agrair a Lizón la bona voluntat de respondre del seu puny i lletra les missives que li apleguen en valencià. Cortesia de la casa.

La normalització lingüística encara necessita intèrprets. Fa molt poques setmanes, en complir-se el desè aniversari de la Llei d'Ús (i abús) del Valencià, el portaveu del Consell, Joan Romero, va llegir una declaració institucional, a manera de commemoració. Es va fer en un català exquisit. La resta de les notes oficials que es van distribuir a la premsa, referents a altres acords del Govern autònom, eren escrites en la llengua de Nebrija i de la Guàrdia Civil. L'any que ve, per l'onzè aniversari de la llei, tornaran a fer una declaració en valencià. A banda d'això, queda el dubte sobre l'actitud que adoptarà el síndic pel que fa a qualsevol greuge que li plantegen sobre discriminació lingüística. I només caldrà què, arribat el moment, Santa Rita li pose traductor.

Manuel S. Jardí